

АД ЧАСОЎ ПЕРШАБЫТНЫХ

1917

З СІВОЙ МІНУЎШЧЫНЫ

Чалавек на тэрыторыі Беларусі пасяліўся ў сярэдзіне каменнага веку (палеаліту), прыкладна 100—40 тыс. год таму. Неандэртальцы — папярэднікі чалавека сучаснага тыпу палывалі на буйных жывёлін — маманта, шарсцістага насарога, займаліся збіральніцтвам, навучыліся здабываць агонь, будаваць жылло. У гэты час адбыўся пераход ад першабытнага чалавечага статка да радавога ладу. У канцы палеаліту чалавек рассяліўся ў асноўным па далінах вялікіх рэк. Галоўныя рысы гэтай эпохі — развіццё вытворчасці прылад працы з крамянёвых пласцін, пашырэнне лука і прыручэнне сабакі. Развіваліся спосабы апрацоўкі косці, першабытнае мастацтва, існаваў складаны пахавальны абрад, аформілася першабытная рэлігія.

У эпоху мезаліту (9 — 5-е тысячагоддзі да н. э.) тэрыторыя Беларусі засялялася з поўдня па далінах буйных рэк. За гэты час склаўся мацярынска-радавы лад, фарміраваліся плямёны, развівалася родаплемянная ўласнасць. Асноўным гаспадарчым калектывам была радавая абшчына, у якой вытворчыя адносіны поўнаасцю супадалі з адносінамі кроўнага сваяцтва па мацярынскай лініі і былі заснаваны на калектыўнай вытворчасці, уласнасці і пэўнай роўнасці спажывання.

У эпоху мезаліту людзі ўжо жылі на Чашніцкай зямлі. Менавіта да гэтай

эпохі адносіцца знойдзеная ля в. Старыя Лаўкі мезалітычная стаянка ва ўрочышчы Гарадок. Яна размешчана на адлегласці 300—400 м на ПДУ ад г. Новалукомля, у бок в. Старыя Лаўкі, непадалёку ад р. Лукомкі.

Асноўнымі заняткамі насельніцтва ў той час было рыбалоўства, збіральніцтва і паляванне. Рэкі, мноства азёр з вялікай колькасцю рыбы, дрымучыя лясы з дзікімі звярамі ў іх садзейнічалі рассяленню людзей на Чашніччыне. Верагодна, што стаянкі старажытных людзей існавалі і ў іншых месцах. Аб гэтым ускосна сведчаць знойдзеныя вучнямі Іванскай і Гілянскай школ каменныя прылады працы.

Жыццё людзей было цяжкім і небяспечным. Мацярынскія абшчыны размяшчаліся ў жылых памяшканнях, побач з імі знаходзіліся свірны, ямы для захавання ежы, загоны для жывёлы.

Бронзавы век на тэрыторыі Беларусі пачаўся з 2-га тысячагоддзя да н. э. Ён характарызуецца першым вялікім падзелам працы на земляробства і жывёлагадоўлю. Асноўную ролю ў гаспадарчым і грамадскім жыцці роду і племені паступова пачалі адыгрываць мужчыны. Складваўся патрыярхат, развіццё вытворчасці абумовіла рост абмену і ўзнікнення прыватнай уласнасці. У сваім далейшым развіцці патрыярхат прывёў да маёмаснай дыферэнцыяцыі, замены радавой абшчыны сель-